

Ситуация на пазара на зърнени и маслодайни култури в България Февруари 2023 г.

Производство

**По-ниска
продукция от
реколта `2022**

През 2022 г. като цяло се наблюдава намаление на произведените количества при основните зърнени и маслодайни култури спрямо предходната година. Основно това се дължи на по-ниските средни добиви от единица площ, вследствие на по-неблагоприятните климатични условия през стопанската година, а при царевичата и ечемика – и на свиването на реколтираните площи. Единствено производството на слънчоглед бележи лек ръст, в резултат главно на повече реколтирани площи.

Производство на основни зърнени и маслодайни култури (хил. тона)

Период/ продукт	2019	2020	2021	2022 оценка	Изм. 2022/ 2021
Пшеница	6 162,0	4 711,0	7 119,5	6 343,0	-10,9%
Царевица за зърно	3 990,2	2 969,2	3 376,3	2 500,0	-26,0%
Ечемик	547,2	549,1	683,4	617,0	-9,7%
Слънчоглед	1 914,1	1 720,3	1 989,1	2 055,0	3,3%
Рапица	428,3	276,8	372,1	296,0	-20,5%

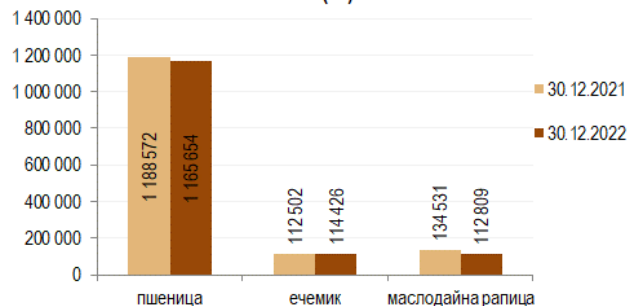
Източник: Агростатистика, МЗМ (предварителни данни за 2022 г.)

По предварителни данни, прибраното количество пшеница от реколта `2022 възлиза на 6,3 млн. тона, което макар и с 10,9% под рекорда от 2021 г. остава с близо 6% над средното за последните три години. Сходно намаление на годишна база се отчита при производството на ечемик (с 9,7%), а по-значително - при това на царевича (с 26%) и на рапица (с 20,5%). Същевременно, продукцията от

слънчоглед нараства с 3,3%, достигайки най-високото си ниво от 2017 г. насам.

По оперативни данни, към края на 2022 г. засетите площи с пшеница и ечемик за реколта `2023 остават без сериозна промяна спрямо година по-рано – съответно с 1,9% по-малко и с 1,7% повече. При площите с маслодайна рапица се наблюдава намаление с 16,1% на годишна база.

Засети площи с есенни култури за следваща реколта (ха)

Източник: МЗМ (окончателни оперативни данни)

Износ

**Забавени темпове
на износа от
началото на
пазарната 2022/23**

От началото на пазарната 2022/23 година експортът на зърнени и маслодайни култури от България се движи със съществено по-бавен темп спрямо предходната година. Основни фактори, ограничаващи износа, са по-слабата реколта и понижението на цените на международните пазари до нива, които не са толкова атрактивни предвид увеличените разходи за производство през 2022 г. Влияние оказва и

засилената конкуренция от продукти с украински произход след предприемането на различни мерки на международно ниво за деблокиране на експорта от Украйна, който бе сериозно нарушен вследствие на военната агресия на Русия (в т. ч. договореното със съдействието на ООН споразумение за безопасен маршрут за износ на украинско зърно през Черно море, инициативи на ЕС за осигуряване на коридори за износ на украински селскостопански продукти и въвеждането на временна либерализация на търговията на ЕС с Украйна от м. юни 2022 г.).

По отношение на есенниците, през периода юли – октомври 2022 г. извън страната са реализирани общо 1 212,8 хил. тона пшеница, 66,9 хил. тона ечемик и 174 хил. тона рапица. Изнесените количества пшеница и ечемик са съответно с 58,6% и 78,3% по-малко в сравнение със същия период на предходния сезон. При рапицата намалението е по-умерено – с 23,5%.

За първите два месеца от началото на пазарната година за пролетните култури (септември – октомври 2022 г.) експортът на царевица се свива с 91,5% на годишна база, до 52,8 хил. тона, а този на слънчоглед – с 11,4%, до 98,7 хил. тона.

Износ на основни зърнени и маслодайни култури (хил. тона)

Период/ продукт	2020/21	2021/22	2021/22 (до октомври 2021)	2022/23 (до октомври 2022)	Изм. за периода на год. база
Пшеница	3 568,7	5 803,3	2 926,0	1 212,8	-58,6%
Ечемик	319,0	443,5	308,7	66,9	-78,3%
Рапица	192,4	282,0	227,6	174,0	-23,5%
Царевица	1 724,9	1 612,3	619,4	52,8	-91,5%
Слънчоглед	769,8	678,5	111,4	98,7	-11,4%

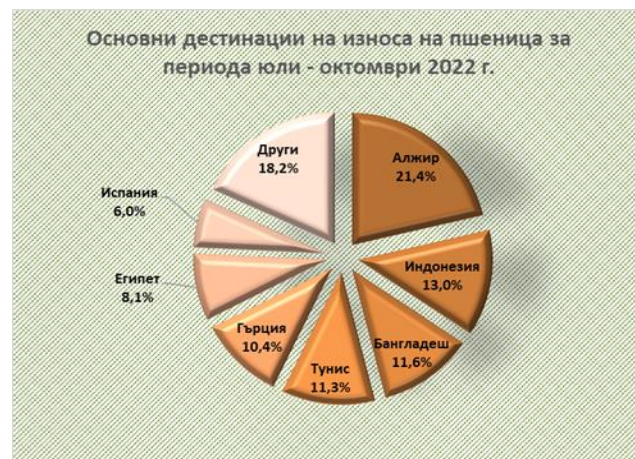
Източник: НСИ (предварителни данни за 2022 г.) и изчисления на МЗм.

Забележка: Пазарната година за пшеница, ечемик и рапица стартира на 1 юли и приключва на 30 юни; за царевица и слънчоглед – 1 септември – 31 август.

Пшеница

За периода от началото на настоящата реколта (юли 2022 г.) до месец октомври износът на пшеница за ЕС бележи спад от 81% спрямо същия период на 2021 г. Наблюдава се значително намаление на изпращанията за всички основни

контрагенти, като Испания, Гърция, Румъния и Италия.

Експортът за трети страни също се понижава, но не толкова значително – с 40,7%, като редуцирането на пратките за Южна Корея, Израел и Пакистан е частично компенсирано от увеличение на търговията с Алжир, Бангладеш, Египет, Индонезия и Тунис.

Износ на пшеница по страни (хил. тона)

Период/ страна	2020/21	2021/22	юли - окт. 2021	юли - окт. 2022	Изм. за периода на год. база
Общо, в т. ч.:	3 568,7	5 803,3	2 926,0	1 212,8	-58,6%
ЕС - 27 общо	2 150,2	2 435,2	1 294,6	246,0	-81,0%
Гърция	504,4	634,9	264,3	133,8	-49,4%
Испания	736,1	785,3	531,4	77,7	-85,4%
Италия	137,0	276,2	90,4	22,1	-75,6%
Румъния	446,7	576,2	281,3	7,8	-97,2%
Португалия	119,8	81,5	54,0	0,0	-100,0%
Нидерландия	130,0	32,8	32,8	0,0	-100,0%
Други	76,2	48,3	40,3	4,6	-88,6%
Трети страни общо	1 418,4	3 368,0	1 631,5	966,7	-40,7%
Алжир	26,3	909,3	27,5	275,8	902,9%
Индонезия	136,0	132,0	132,0	167,5	26,9%
Бангладеш	60,2	0,0	0,0	149,8	-
Тунис	244,9	385,9	116,0	145,6	25,5%
Египет	0,0	110,8	0,0	105,0	-
Пакистан	165,6	264,7	166,4	56,7	-65,9%
Южна Корея	0,0	407,4	407,4	46,8	-88,5%
Либия	344,0	64,5	17,0	0,0	-100,0%
Израел	96,2	291,1	225,6	5,8	-97,4%
Други	345,3	802,3	539,5	13,6	-97,5%

Източник: НСИ (предварителни данни за 2022 г.) и изчисления на МЗм.

Ечемик

Данните за първите четири месеца на 2022/23

сочат намаление на износа на ечемик за ЕС с 81,6% на годишна база, основно вследствие на липсата на експорт за Испания и по-малките пратки за Гърция и Кипър.

Изнесеното количество ечемик за трети страни е със 73,5% под нивото отпреди една година, като е насочено изцяло за Израел.

Износ на ечемик по страни (хил. тона)

Период/ страна	2020/21	2021/22	юли - окт. 2021	юли - окт. 2022	Изм. за периода на год. база
Общо, в т.ч.:	319,0	443,5	308,7	66,9	-78,3%
ЕС - 27 общо	105,2	293,8	184,0	33,9	-81,6%
Гърция	45,5	140,0	83,3	25,7	-69,2%
Кипър	20,0	77,1	29,0	8,1	-72,0%
Испания	0,0	62,8	62,8	0,0	-100,0%
Други	39,7	13,9	9,0	0,1	-99,0%
Трети страни общо	213,9	149,7	124,7	33,0	-73,5%
Израел	0,0	78,4	53,4	33,0	-38,2%
Тунис	50,1	27,5	27,5	0,0	-100,0%
Либия	73,1	7,0	7,04	0,0	-100,0%
Други	90,7	36,7	36,7	0,0	-100,0%

Източник: НСИ (предварителни данни за 2022 г.) и изчисления на МЗМ.

Рапица

Експортът на рапица през периода юли – октомври 2022 г. на практика е изцяло за страни от ЕС (с изключение на минимално количество, насочено за Япония). В сравнение със същия период на 2021 г. се отчита значително намаление на изпращанията за Франция (с над 99%) и Нидерландия (с 52,6%) и увеличение на тези за Белгия (с 69,3%).

Износ на рапица по страни (хил. тона)

Период/ страна	2020/21	2021/22	юли - окт. 2021	юли - окт. 2022	Изм. за периода на год. база
Общо, в т.ч.:	192,4	282,0	227,6	174,0	-23,5%
ЕС - 27 общо	192,4	282,0	227,6	174,0	-23,5%
Нидерландия	88,3	149,4	127,8	60,5	-52,6%
Белгия	83,3	47,8	47,8	80,9	69,3%
Франция	0,1	27,0	27,0	0,01	-99,97%
Други	20,8	57,7	25,1	32,6	30,1%
Трети страни общо	0,0	0,01	0,01	0,003	-71,7%
Южна Корея	0,0	0,01	0,01	0,00	-100,0%
Япония	0,0	0,00	0,00	0,003	-

Източник: НСИ (предварителни данни за 2022 г.) и изчисления на МЗМ.

Царевица

През първите два месеца на пазарната 2022/23 година е осъществен износ на царевица само за две страни – Испания и Гърция, като количествата са респективно с 45,1% и 68,4% по-малко на годишна база. В рамките на периода липсва експорт на царевица за основни дестинации в минали години, като Румъния, Италия, Нидерландия, Китай и Южна Корея.

Износ на царевица по страни (хил. тона)

Период/ страна	2020/21	2021/22	септ. - окт. 2021	септ. - окт. 2022	Изм. за периода на год. база
Общо, в т.ч.:	1 724,9	1 612,3	619,4	52,8	-91,5%
ЕС - 27 общо	1 348,4	960,0	286,0	52,8	-81,5%
Испания	201,4	135,0	60,1	33,0	-45,1%
Гърция	407,7	357,9	62,8	19,8	-68,4%
Румъния	437,9	233,5	26,1	0,0	-100,0%
Италия	75,5	92,0	59,7	0,0	-100,0%
Нидерландия	134,2	46,5	46,5	0,0	-100,0%
Кипър	58,7	22,6	16,2	0,0	-100,0%
Португалия	28,8	53,8	0,0	0,0	-
Други	4,1	18,8	14,7	0,0	-99,9%
Трети страни общо	376,5	652,3	333,4	0,0	-100,0%
Китай	149,3	292,7	95,4	0,0	-100,0%
Южна Корея	120,7	210,1	171,7	0,0	-100,0%
Либия	27,3	74,7	33,2	0,0	-100,0%
Обединено кралство	0,0	33,0	17,0	0,0	-100,0%
Други	79,3	41,8	16,2	0,0	-100,0%

Източник: НСИ (предварителни данни за 2022 г.) и изчисления на МЗМ.

Слънчоглед

Изоставането на общия експорт на слънчоглед за периода септември – октомври 2022 г. спрямо година по-рано се дължи основно на свиване на пратките за страни извън ЕС с 26,2%, най-вече поради по-малките обеми, насочени за Обединеното кралство и САЩ.

Количеството слънчоглед, намерило реализация в рамките на Съюза, е едва с 1,5% по-малко на годишна база. Изпращанията за Германия, Австрия, Швеция и Полша намаляват съществено спрямо същия период на миналия сезон, което обаче до голяма степен е компенсирано от отчетения значителен ръст на експорта за Нидерландия.

Износ на слънчоглед по страни (хил. тона)

Период/ страна	2020/21	2021/22	септ. - окт. 2021	септ. - окт. 2022	Изм. за периода на год. база
Общо, в т.ч.:	769,8	678,5	111,4	98,7	-11,4%
ЕС - 27 общо	451,9	447,1	66,7	65,7	-1,5%
Нидерландия	95,2	111,5	3,1	21,8	591,9%
Германия	99,7	101,8	22,1	13,3	-40,1%
Полша	35,8	31,7	8,1	6,9	-15,2%
Австрия	19,7	24,6	10,1	6,2	-38,6%
Швеция	14,4	14,4	5,0	3,2	-36,8%
Румъния	68,6	17,1	2,4	2,4	-2,0%
Испания	39,8	70,6	1,4	1,8	25,3%
Други	78,6	75,5	14,3	10,2	-28,6%
Трети страни общо	317,9	231,3	44,7	33,0	-26,2%
Китай	26,6	29,9	10,8	10,4	-3,6%
САЩ	50,8	47,8	9,5	5,8	-38,9%
Обединено кралство	60,9	61,1	10,0	5,0	-50,2%
Турция	135,0	31,9	4,9	4,7	-3,1%
Други	44,7	60,7	9,5	7,1	-25,7%

Източник: НСИ (предварителни данни за 2022 г.) и изчисления на МЗМ.

Внос

Ръст на вноса на слънчоглед от Украйна

Традиционно, вносът на зърнени и маслодайни култури в страната е сравнително ограничен на фона на вътрешното производство. Изключение

през последните години се наблюдава при слънчогледа, където се регистрира значителен по обем импорт за задоволяване на повишеното търсене от страна на преработвателната промишленост.

След отбелязания ръст от 51% през изминалата 2021/22 пазарна година (основно в резултат от увеличение на доставките от Украйна) през първите два месеца на настоящата 2022/23 година вносът на слънчоглед в страната се свива със 7,1% на годишна база. Това може да се обясни с по-голямото производство от реколта '2022, в съчетание с натрупаните високи преходни запаси в края на миналия сезон.

Около 60% от общото количество слънчоглед, внесено за периода септември – октомври 2022 г. е от Украйна. Вносът от там нараства над осем пъти на годишна база, благоприятстван от предприетите на международно ниво мерки за подпомагане на

експорта на селскостопански стоки от Украйна и конкурентните цени на украинския слънчоглед. От друга страна, налице е намаление на доставките от традиционни партньори като Румъния (-61,9%) и Молдова (-35,4%).

Внос на основни зърнени и маслодайни култури (хил. тона)

Период/ продукт	2020/21	2021/22	2021/22 (до октомври 2021)	2022/23 (до октомври 2022)	Изм. за периода на год. база
Пшеница	24,3	65,9	42,3	23,3	-45,0%
Ечемик	1,7	1,5	0,7	5,9	756,2%
Рапица	78,0	52,0	47,5	27,7	-41,7%
Царевица	66,6	105,4	1,1	14,1	1164,6%
Слънчоглед, в т.ч. от:	845,5	1 275,0	245,7	228,2	-7,1%
Украйна	175,4	632,9	16,8	137,7	719,3%
Румъния	365,5	490,9	210,8	80,3	-61,9%
Молдова	11,7	128,5	13,1	8,5	-35,4%
Русия	194,6	0,0	0,0	0,0	-

Източник: НСИ (предварителни данни за 2022 г.) и изчисления на МЗМ.

Забележка: Пазарната година за пшеница, ечемик и рапица стартира на 1 юли и приключва на 30 юни; за царевица и слънчоглед – 1 септември – 31 август.

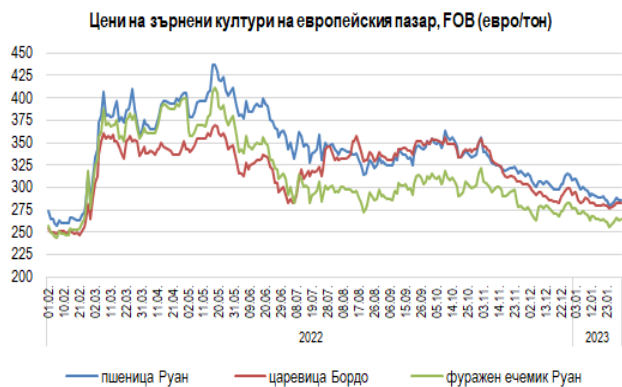
Внесените количества пшеница и рапица през първите четири месеца на пазарната 2022/23 за есенните култури (юли – октомври 2022 г.) са респективно с 45% и 41,7% по-малко в сравнение с отчетените година по-рано. Макар да бележи значително увеличение на годишна база, вносът на ечемик и царевица от началото на съответните пазарни години до октомври 2022 г. остава на ниски нива.

Цени

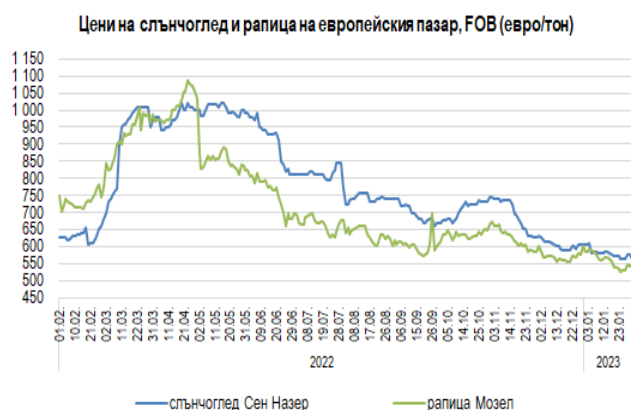
Понижение на цените

След достигането на пикови стойности през пролетта на 2022 г. във връзка с несигурността, породена от инвазията на Русия в Украйна, през последните месеци цените на зърнените и маслодайните култури на международните пазари като цяло бележат низходящ тренд. Котировките на зърнените култури все пак остават сравнително високи, докато тези на слънчогледа и рапицата вече са под нивата отпреди една година, под натиска на високото глобално предлагане на

маслодайни култури като цяло (основно в резултат от ръст на производството на соя).

Източник: Agritel

Източник: Agritel

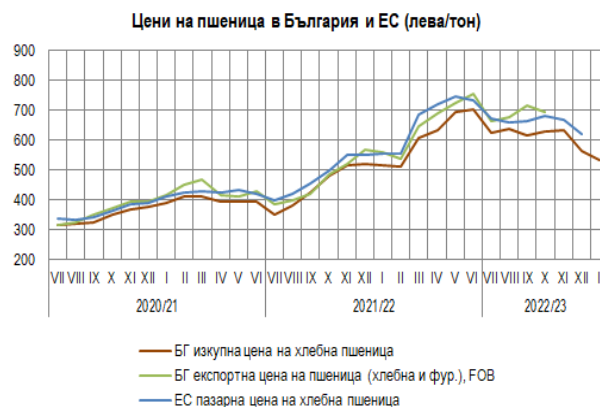
Под влияние на тенденциите в световен мащаб, от началото на текущия пазарен сезон 2022/23 (м. юли 2022 г. за пшеница, ечемик и рапица и м. септември 2022 г. за царевица и слънчоглед) в България също се наблюдава понижаване на изкупните цени на основните зърнени и маслодайни култури (с изключение на ечемика).

Изкупни цени на зърнени и маслодайни култури в България (лева/тон без ДДС)

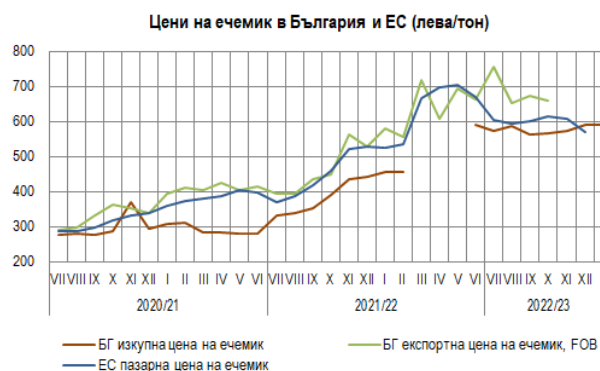
Период/ продукт	януари 2022	декември 2022	януари 2023	Изменение към януари 2023 (%)	
				мес. база	год. база
хлебна пшеница	515	562	545	-3,0%	5,9%
фуражна пшеница	501	550	530	-3,7%	5,8%
фуражен ечемик	455	590	590	0,0%	29,7%
царевица	481	536	522	-2,7%	8,4%
слънчоглед	1 117	962	949	-1,4%	-15,1%
рапица	-	-	-	-	-

Източник: САПИ

Средно за м. януари 2023 г. изкупните цени на пшеница, царевица и слънчоглед в страната са с между 1,4% (слънчоглед) и 3,7% (фуражна пшеница) по-ниски на месечна база, а тази на фуражния ечемик остава без промяна.

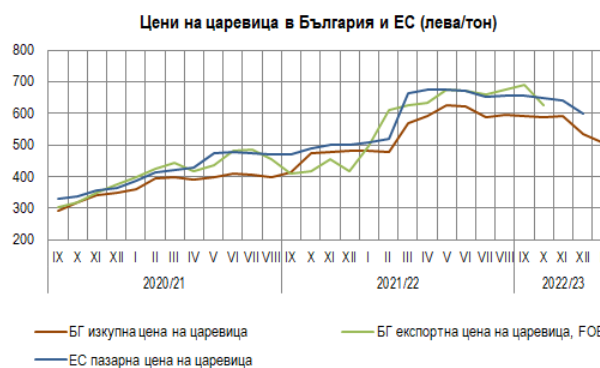

Източник: БГ цени - САПИ, НСИ; ЕС цени – ЕК.

Източник: БГ цени - САПИ, НСИ; ЕС цени – ЕК.

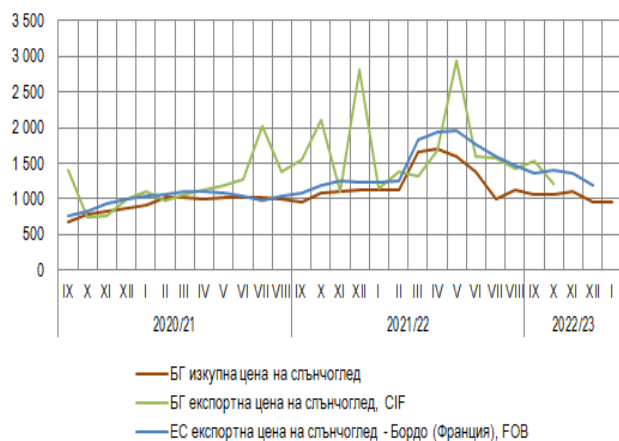
Зърнените култури все още се търгуват по-скъпо, отколкото по същото време на миналата година (увеличение на цените в границите от малко под 6% при пшеницата до близо 30% при фуражния ечемик), което е обяснимо предвид повишените разходи за производство и рисковете, свързани с неразрешения конфликт в Украйна.

Източник: БГ цени - САПИ, НСИ; ЕС цени – ЕК

Цената на слънчогледа, обаче, вече е с 15,1% под отчетената година по-рано. Освен спада на котировките на маслодайната култура на международните пазари, за това допринася рязкото увеличение на вноса на слънчоглед от Украйна, който затруднява реализацията на българската продукция.

Цени на слънчоглед в България и ЕС (лева/тон)

Източник: БГ цени - САПИ, НСИ; ЕС цени – ЕК

Изкупните цени на основните зърнени и маслодайни култури на българския пазар се движат малко под тези в ЕС. В някои случаи експортните цени от България надхвърлят европейските ценови равнища, повлияни от силното търсене в световен мащаб.